

زبان چیست؟

ابزار انتقال پیام و ایجاد ارتباط

زبان تنها وسیله تفکر و ارتباط انسان است. انسان بدون زبان ابزار تفکر در اختیار ندارد. هر قوم یا قبیله ای با زبان خود تعقل و تکلم کرده و ارتباط برقرار می کند و بدون زبان، ارتباط بین انسان ها میسر نیست. اگر زبان بخواهد ثبت غیر ذهنی داشته باشد به وسیله ای به نام خط احتیاج دارد.

ویژگی های زبان

الف- زبان یک نظام است.

ب- **دوساختی بودن زبان:** (واژه ها علاوه بر مفهومی که به ذهن انسان متبادر می کنند در ساخت بزرگتری قرار می گیرند و یک معنای جدید خلق می کنند).

پ- **زیایی زبان:** (می توان با استفاده از الگوهای محدود در زبان جملات نامحدود ساخت).

ت- **نابه جایی زبان:** (زبان این توانایی را به ما می دهد که بتوانیم برای موجوداتی خیالی وجود خارجی قائل شویم؛ یعنی برایشان تصویری تخیلی تجسم کنیم).

زبان شناسی :

مطالعه ای علمی زبان را، زبان شناسی می نامند که به شاخه های مختلفی تقسیم می شود:

آواشناسی، گونه شناسی، واج شناسی، معناشناسی.

آواشناسی (Phonetic):

مطالعه ای اصوات گفتار را تشکیل می دهد و با خواص فیزیکی اصوات گفتار مرتبط است.

گونه شناسی :

شاخه ای از دانش زبان شناسی است که در آن به مقایسه ی ویژگی های دستوری میان زبان های گوناگون پرداخته می شود.

واج شناسی (Phonology) :

بررسی نظام آوایی زبان، مورفولوژی و تعیین عناصر آوایی زنجیری و زبررنجیری است و در آن به مطالعه‌ی آوا، واج، واجگونه، هجا، تکواژ، تکیه، آهنگ پرداخته می‌شود.

معناشناسی (Semantic) :

بررسی معانی در زبان‌های انسانی همچنین بررسی ارتباط میان معنا و واژه

واج

واج کوچک‌ترین بخش گفتارست که انداختن یا جای‌گزینی آن بتواند دگرگونی معنایی پدید آورد.

واج‌ها را میان دو خطِ اریب می‌گذاریم مثلاً: /م/ یا /m/

واج‌ها یا **صامت** (همخوان - بی‌صدا) هستند یا **مصوت** (واکه - صدا دار)

صامت یا همخوان

واج‌هایی که در ادای‌شان بخشی یا همه‌ی راه‌جریان هوا بسته شود همخوان نامیده می‌شوند. نشانه‌ی عمومیِ واکه در آوانگاری C است.

واکه یا مصوت

واج‌هایی که در ادای‌شان هیچ فشارِ هوایی بالاتر از گلو پدید نمی‌آید واکه نامیده می‌شوند. نشانه‌ی عمومیِ واکه در آوانگاری V است.

واجگونه

در واج‌شناسی به هریک از گونه‌های مجزای یک واج در یک زبان مشخص، واج‌گونه می‌گویند. برای مثال، واج /k/ در واژه‌های فارسی کار و کینه متفاوت گفته می‌شوند. در کار از چسبیدن پشتِ زبان به نرم‌کام و در کینه از چسبیدن وسط زبان به سخت‌کام تولید می‌شود.

هجا

یک هجا یا بخش، که به آن سیلاب هم می‌گویند، یک واحد سازمان‌دهنده برای سلسله صداهای گفتاری است. هجا اساساً از یک هسته همراه با لبه‌های آغازین و پایانی تشکیل می‌شود.

تکواژ

تکواژ کوچک ترین واحد معنایی یا دستوری زبان است که از یک یا چند واج پدید آمده است. به عبارت دیگر، کوچک ترین واحد معنا دار یا معنا ساز زبان را تکواژ می گویند.

تکواژها دو دسته هستند : آزاد – وابسته

الف) تکواژ آزاد: تکواژی را گویند که چه به تنهایی به کار رود و چه در ساختمان واحد بزرگ تر، معنی داشته باشد. مانند: کتاب – دست – رفت .

ب) تکواژ وابسته:

تکواژ هایی را گویند که مستقلاً معنی نمی دهند؛ بلکه در ساختمان واحد بزرگ تر از خود به کار گرفته می شوند تا مفید معنی گردد. مانند: شناسه‌ها، علامت‌های صفت تفضیلی و ...

تکواژگونه (Allomorph) :

یک واحد زبان شناختی است و به یکی از چند صورتِ زبان می گویند که نماینده‌ی یک تکواژ باشد . تکواژگونه معمولاً از چند واج تشکیل شده است. این مفهوم زمانی اتفاق می افتد که یک واحد معنادار، بدون تغییر در معنا، در تلفظ تغییر کند. مانند : را : رو .

صرف:

تکواژشناسی یا صرف یا ساخت‌واژه که به علم صرف نیز شناخته می شود؛ بخشی از دستور زبان است که ساخت‌واژه را مورد تحلیل قرار می دهد. به سخن دیگر، ساخت‌واژه به شناختِ تکواژها و راه‌های هم‌نشینی آن‌ها با یکدیگر در قالب‌های نحوی و نیز در واژه‌سازی می پردازد.

نحو:

نحو یا جمله‌شناسی به دانش مطالعه‌ی قواعد مربوط به نحوه‌ی ترکیب و در کنار هم آمدن واژه‌ها به منظور ایجاد و درک جملات در یک زبان اطلاق می شود.